

Het sluiten van kolencentrales d.m.v. beschikte biomassasubsidies

GroenLinks heeft keer op keer ideeën aangedragen waarmee het doel van het Urgenda-vonnis gehaald zou kunnen worden. Zo heeft GroenLinks in 2015 een klimaatbegroting¹ geschreven om het doel te halen, heeft GroenLinks in 2017 en 2018 amendementen ingediend om het mogelijk te maken kolencentrales te sluiten en heeft GroenLinks dit jaar via een motie bereikt dat LED-lampen worden verplicht voor bedrijven².

Het doel van het Urgenda-vonnis lijkt nu verder weg dan ooit. Had kabinet Rutte-II in 2015 direct de inhoudelijke eis uit het vonnis - 25% CO₂-reductie - serieus genomen, lef getoond én extra maatregelen genomen, dan was de oplossing nu veel dichterbij geweest. Nu is het zeer de vraag of het doel nog gehaald kan worden.

GroenLinks geeft echter niet op en biedt een budgetneutraal en realistisch plan aan waarmee alle Nederlandse kolencentrales in 2020 kunnen worden gesloten. Met het sluiten van de kolencentrales wordt het tekort van minimaal 9 megaton CO₂, het gat dat nu in de media wordt genoemd, ruim overbrugd. Door te putten uit de gereserveerde middelen voor de bijstook van biomassa kan financiering gevonden worden voor een scherp uit te onderhandelen compensatiebedrag voor de eigenaren van de kolencentrales. De kolencentrales kunnen vervolgens worden gesloten, zonder dat dit éxtra geld kost voor de overheid en de burger.

De opgave

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) heeft berekend hoeveel extra beperking van de CO₂-uitstoot nodig is om het doel voortkomend uit het Urgenda-vonnis te halen. Deze berekening is nog niet openbaar, maar de NOS bericht dat er minimaal 9 megaton extra CO₂-reductie nodig is om het Urgenda-doel te halen³.

¹ <https://groenlinks.nl/sites/groenlinks.nl/files/downloads/newsarticle/150914-GL-tegenbegroting-klimaat-web.pdf>

² <https://www.ad.nl/politiek/groenlinks-wil-verplicht-ledlampen-voor-elk-bedrijf-ad52072b/>

³ <https://nos.nl/artikel/2268447-extra-klimaat-tegenslag-kabinet-9-megaton-meer-co2-reductie-nodig.html>

Uitstoot kolencentrales

Er zijn op dit moment vijf kolencentrales in Nederland: De Amercentrale van RWE, De Hemwegcentrale van Nuon/Vattenfall, de centrales op de Maasvlakte van Uniper en Engie, en de centrale van RWE in de Eemshaven. De Amercentrale draait al grotendeels op biomassa, wil dat volledig gaan doen en levert warmte aan een nabij gelegen warmtenetwerk.

De vier overige kolencentrales stoten nu per jaar 17,5 megaton CO₂ uit⁴. Het sluiten van de kolencentrales levert echter geen 17,5 megaton CO₂ klimaatwinst op, aangezien er in plaats van kolencentrales gascentrales moeten worden opgestart, die weliswaar schoner zijn dan kolencentrales, maar nog steeds CO₂-uitstoot veroorzaken. Frontier rekende in 2016⁵ een winst van 12 megaton voor het sluiten van alle kolencentrales in 2020. Squarewise rekt op een winst van 12,8 megaton CO₂⁶.

Luchtkwaliteit

Een bijkomend voordeel van het sluiten van de kolencentrales is de enorme winst in luchtkwaliteit. Zo werd onlangs berekend dat de kolencentrales die in Nederland staan bij elkaar in 2016 tot 231 voortijdige overlijdensgevallen hebben geleid en mede daardoor ook veel economische schade veroorzaken⁷. Door het sluiten van de kolencentrales wordt de lucht in Nederland significant schoner⁸. Waarmee we ook een belangrijke stap zetten om beter te voldoen aan de Europese normen voor gezondheid en luchtkwaliteit.

Beschikkingen voor biomassa

Op dit moment zijn er binnen de SDE-regeling biomassasubsidies gereserveerd voor alle kolencentrales, behalve de Hemweg. De eigenaren van deze kolencentrales zijn van plan om deels over te schakelen naar biomassa voor de opwek van elektriciteit. GroenLinks vindt dat onwenselijk, omdat duurzaam geproduceerde biomassa beperkt beschikbaar is en beter kan worden ingezet voor sectoren waar het moeilijker voor is om duurzame alternatieven te vinden. Deze subsidies kunnen volgens GroenLinks dan ook gedeeltelijk worden ingezet om de kolencentrales versneld te sluiten én

⁴ <https://www.squarewise.com/wp-content/uploads/2018/12/20181204-Squarewise-Urgenda-vonnis.pdf>

⁵ <https://www.frontier-economics.com/media/2484/research-scenarios-for-coal-fired-power-plants.pdf>

⁶ <https://www.squarewise.com/wp-content/uploads/2018/12/20181204-Squarewise-Urgenda-vonnis.pdf>

⁷ <https://beyond-coal.eu/last-gasp/>

⁸ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2017D01535&did=2017D01535>

te voorkomen dat deze centrales overgaan op biomassa. Ook komt met het sluiten van de kolencentrales het 2020-doel van het Urgenda-vonnis dichterbij.

Door een deel van de bestemming van de beschikkingen aan RWE, Engie en Uniper voor biomassa anders aan te wenden en een scherp onderhandelde overeenkomst met deze bedrijven te sluiten, kunnen de kolencentrales zeer goedkoop (in euro's per ton CO₂) worden gesloten. De SDE-beschikkingen voor de drie nieuwste centrales tellen op tot ongeveer €1,9 miljard (zie tabel 1). Dit is geld wat al gereserveerd is binnen de bestaande SDE-meerjarenbegroting.

Compensatie voor kolencentrales

Bij scherpe onderhandelingen zou de compensatieprijs maximaal €1,8 miljard zijn, waarschijnlijk ligt de uiteindelijke prijs lager. €1,8 miljard is de verwachte winst van de kolencentrales bij een stroomprijs op de markt van 1 eurocent per kWh, dit is waarschijnlijk een overschatting. SEO Economisch Onderzoek⁹ komt op een bedrag van €1,9 miljard verlies bij sluiting van alle vijf kolencentrales, toen er nog geen sprake was van een vervroegde sluiting. Rekenend met de vermindering van de uitstoot door het vijf jaar eerder sluiten van de Hemwegcentrale en het tien jaar eerder sluiten van de overige centrales (een besparing van in totaal 115 megaton CO₂) en een uitkoopbedrag van (maximaal) 1,8 miljard euro, kost dit €15,65 (of minder) per ton bespaarde CO₂. Dit maakt het een zeer goedkope – kosteneffectieve – maatregel, die ook nog eens budgetneutraal is, aangezien de biomassasubsidies al waren beschikt. Er moet uiteraard stevig onderhandeld worden en dit kan dus de prijs per ton nog verder laten dalen.

Onderdeel van de overeenkomst zou ook een transitiefonds moeten zijn, waarmee de huidige werknemers van de kolencentrales ondersteund kunnen worden, bij voorkeur in de overstap naar een volgende baan. In totaal zijn er circa 2.700 werknemers direct en indirect in dienst bij de kolencentrales¹⁰.

⁹ <http://www.seo.nl/pagina/article/sluiting-kolencentrales/>

¹⁰ <https://www.ser.nl/nl/publicaties/energietransitie-en-werkgelegenheid>

Waarmee worden de kolencentrales vervangen?

Door het opnieuw opstarten van gascentrales en het importeren van stroom is er genoeg elektriciteit beschikbaar en is de leveringszekerheid geen probleem¹¹. De extra capaciteitsinzet van gascentrales – die overigens niet op Groningsgas draaien - is een oplossing voor de korte termijn. Op den duur moet conform de Klimaatwet uiteraard alle elektriciteit uit duurzame bronnen komen. Ruwweg de helft van de capaciteit om stroom te leveren kan worden opgevangen door gascentrales. De andere helft kan worden geïmporteerd.

De import van stroom naar Nederland is vooral afkomstig uit Duitsland en Noorwegen. De CO₂-uitstoot van Duitsland is sinds 1990 gedaald met 31,7%, een uitzonderlijke prestatie. Het aandeel bruinkool, de meest vervuilende manier om stroom op te wekken, is daar gedaald: van 140 TWh in 2014 naar iets onder de 130 TWh in 2018¹². In Noorwegen is 98% van de stroom duurzaam opgewekt¹³. Per saldo ontstaat er zowel in Nederland als daarbuiten een flinke reductie van CO₂ en dus aanzienlijke klimaatwinst.

Tabel 1: Beschikkingen voor biomassa

Centrale	Energie-bedrijf	Biomassa beschikt	Biomassa beschikt in MW	Prijs per MWh €	Biomassa in TWh	Max Subsidie
Hemweg	Vattenfall	Niet	0	-	0	€ 0
AMER 9	RWE	In 2016 voor 8 jr.	676	99 tot 110	3,40409	€ 1.743.713.913
EEMS 1/2/3	RWE	In 2016 voor 8 jr.	255,6	104	1,788889	€ 930.222.223
Maasvlakte	Engie	In 2016 voor 8 jr.	73,5	111	0,514659	€ 296.443.850
MV-3 em 4	Uniper	In 2016 voor 8 jr.	272	105	1,193345	€ 630.086.160
Totaal						€ 1.856.752.233

¹¹ <https://www.frontier-economics.com/media/2484/research-scenarios-for-coal-fired-power-plants.pdf>

¹² <https://www.energy-charts.de/energy.htm?source=ligniteAll&period=annual&year=all>

¹³ <https://www.regjeringen.no/en/topics/energy/renewable-energy/renewable-energy-production-in-norway/id2343462/>